

Ötven év a nevelés szolgálatában Ötvenéves a fővárosi József Attila Középiskolai Kollégium

A fővárosi József Attila Középiskolai Kollégium a múlt héten ünnepelte fennállásának ötvenedik évfordulóját. Ebből az alkalomból közöljük Ákos Jánosnak, a kollégium igazgatójának megemlékező írását.

A József Attila Középiskolai Kollégiumban - mely a XIV. Cházár András utca 6 szám alatt fekszik - 1955 óta nyernek diákotthoni elhelyezést a tanulók, így valójában bentlakásos intézményként mintegy 55 éve funkcionál. Az akkori diákotthont a Közlekedési és Postaügyi Minisztérium működtette Postai Technikumok József Attila Diákotthona címen. A Postaforgalmi Technikum (Irányi u.), valamint a Puskás Tivadar Távközlési Technikum (Gyáli u.) vidéki tanulói nyertek elhelyezést a diákotthonban. Az intézményben ekkor a bentlakásos funkción túl tanítás is folyt (postai szakmák).

E diákotthonban kezdődött az elsők között az a sajátos tartalmi tevékenység, mely a bentlakásos intézmények későbbi létjogosultságát igazolta. Az intézmény jó, újszerű, kezdeményező tevékenységét elismerve, a diákotthont 1960-ban kollégiummá nyilvánították, ezért az 50 éves évforduló a kollégiummá válás ideje.

A kollégium, felismerve a kapcsolatos iskolák sajátos, főleg a szakmára irányuló követelményrendszerét, az elsők között valósította meg azt a kívánalmat, hogy a tanulók számára a főváros által lehetőséget kínáló, műveltséget gyarapító, kulturálódást elősegítő foglalkozási rendszert szervezzen. Ezzel párhuzamosan fontos feladatként jelentkezett az életmódbeli, életviteli, viselkedési minták átadása, a munkára nevelés, s származástól független értelmiségi szocializáció.

A 70-es évek elejére elkészült a kollégiumi követelményrendszert magába foglaló 4 éves alapdokumentum, mely magába foglalta a kollégiumi nevelőmunka alapelveit, az akkor hagyományos kollégiumi nevelés 5 fő alapterületét, az e területeken elvégezendő feladatokat, a tematikus foglalkozásokat, a foglalkozásokhoz ajánlott szakirodalmat, szemléltető eszközöket, módszertani tudnivalókat, mely a mostani kollégiumi alapprogram őskének tekinthető. Ezt egészítették ki a neveltségi eredmény-vizsgálatok, a kollégiumba került tanulók képességszintjének felmérése, illetve az erre épülő tennivalók.

A tanulók heti rendszeres foglalkozások alapján ismerkedhettek meg a kollégiumi tartalmi tevékenység területeivel. Tevékenységünkben a kapcsolatos iskolák jellegét tekintve jórészt a humán szférára összpontosítottunk: a művészeti (képzőművészet, komolyzene, irodalom) valamint a tudományos nevelésre (társadalmi-természettudományos nevelés), s az „ép testben ép lélek” eszménye alapján a testi nevelésre.

Követelményeinkben igyekeztünk az iskolák tananyagaihoz igazodni, kapcsolódni (pl. magyar irodalom, történelem), így a kollégista tanulók a foglalkozások anyagait jól tudták iskolai tanulmányaikban hasznosítani. Ez az érettségiken is fényesen beigazolódott.

Tartalmi tevékenységünkben fontosságot tulajdonítottunk az egymásra épülés elvének, a nagyfokú szervezethez, a minden tanulóra kiterjedő sokrétű tevékenységnek. Az a tény, hogy a kollégium tanulói csaknem két évtizeden keresztül két iskola növendékei voltak, tevékenységünk sikerét elősegítette, hiszen többen tanítottunk is a kapcsolatos iskolákban, így ugyanazoknak a gyerekeknek tanulmányi előmenetelét, személyiségfejlődését, magatartását

igen jól lehetett követni, ill. a megfelelő segítséget időben meg tudtuk adni. A közös programok, illetve ezek összehangolása szinte ideális terepet biztosított a nevelőtevékenységnek.

Ezen időszakban több mint 300 kollégista lakott az intézményben, meglehetősen zsúfolt körülmények között, mostoha kiszolgálóhelyiségekkel. Ennek ellenére a rend, a tisztaság az esztétikus környezet, mint egyik legfontosabb kívánalom jellemezte az intézmény minden közösségét, az önkiszolgálás keretei között.

A kollégium szervezete a „szigorúnak” mondott rendszabályok mellett jól működött, hiszen a rendkívüli zsúfoltság, a programok foglalkozások megtervezése, szervezése, végrehajtása csak így volt lehetséges.

A tanulók többsége itt találkozott először a kultúra szisztematikus átadásának folyamatával, a rendszeres színház, múzeum, hangverseny látogatásokkal, kollégiumi szintű hét végi kirándulásokkal, túrákkal (6 napos munkahét!) a szabadidő eltöltésének változatos kínálatával.

1974-től az akkori Fővárosi Tanács birtokába és fennhatósága alá került a kollégium, az intézményi átszervezésekkel megindult az iskolák szerinti összetétel egyre heterogénebbé válása. Ez a tényező már némi nehézségeket okozott az iskolákkal történő kapcsolattartásban a programok összehangolásában, de bázisiskoláinkkal (a Postaforgalmi Szakközépiskolával, a Puskás Tivadar Távközlési Technikummal, a Petrik Lajos Szakközépiskolával, melyek tanulóinak zömét adták, továbbra is kifogástalan volt együttműködésünk.

Sokrétű, színes kollégiumi tevékenységünk növendékeink zömére maradandó hatást gyakorolt, ezt igazolják a régi kollégistáinkkal való találkozások.

Többszöri kérésünkre létszámunkat sikerült lecsökkenteni eleinte 200, 150, majd 120 főre, így igazán „európai” körülményeket teremthetünk növendékeinknek.

Erősségeink közé tartozik a már említett igen tartalmas követelményrendszerünk, ennek tanulónkénti ún. komplex mérése, foglalkozási rendszerünk igényessége, az a kulturálódást elősegítő kollégiumi légkör, mely személyiségüket mindenképpen fejlesztette, jó irányba átalakította. Különösen a tanulók szabadidős tevékenysége nyújtott és nyújt ma is rendkívül színes választékot. Nagy hagyományai vannak a mai napig a színjátszásnak (komoly, több felvonásos darabok betanítása), a zenei kultúrát elősegítő foglalkozásoknak (zongora, több szintetizátor, gitár áll a tanulók rendelkezésére), a rajzolásnak, a festésnek és a kézműves tevékenységnek.

40 éves hagyományunk, hogy az elhangzott foglalkozásokról, programokról, részletes feljegyzést, illetve vázlatot kapnak kollégistáink, mely négy, illetve öt év alatt tekintélyes vastagságú dossziévá alakul. Ezt a tanulók magukkal vihetik a kollégiumi pályafutásuk végeztével. Sokan jelezték, hogy ebből is készültek az érettségire (irodalmi, művészeti, társadalomtudományi elemzések, vázlatok stb.), illetve később az életben komoly hasznát vették ezeknek.

1973-ban néhány lelkes sportszerető kollégával, igazgatóval az akkor 12 ezer főt jelentő fővárosi kollégisták részére a kollégium rendszeres sportverseny-sorozatát indított el, melyre óriási igény volt. Megalkottuk az éves (2 félévre bontott) sportnaptárt, amely 8 sportágban

biztosított alkalmat (atlétika, mezei futás, kézilabda, labdarúgás, kosárlabda, asztalitenisz, sakk, úszás) a kollégiumok közötti versengésre. Olyan nagy volt az érdeklődés pl. az úszásra, hogy az akkoriban kibérelt TF uszodába nem fért be a több száz érdeklődő kollégista. Végül is a sportágak repertoárjából az úszás néhány év után elmaradt egyrészt a költségek, másrészt az uszodával rendelkezők elzárkózása miatt.

1976-tól a kollégium vállalta a fővárosi középiskolás kollégiumok sportverseny sorozatának évről-évre történő megszervezését (sportnapár készítése), a versenyek felosztását rendezés szempontjából egymás között, a versenyek értékelését (pontozási táblázat felállítása), és a fenntartó támogatásával a legjobbak díjazását (érmek, oklevelek, sportszerek, sporteszközök).

A versenysorozat sok nehézség árán ugyan, de a mai napig is funkcionál, túlélte az „Edzett ifjúságért” mozgalmat, a szakmunkás tanulók számára indított SZOT versenyeket stb.

Jó néhány ún. „tömegverseny” (atlétika, mezei futás) emlékezetes maradt, amikor közel 3 ezer tanuló versenyzett pl. a vitorlázó reptéren, ill. a BEAC-stadionban. Jelenleg főként a labdajátékok megrendezése ütközik nehézségekbe, pályák, illetve teremhiány miatt (finanszírozási nehézségek) egy-egy atlétikai verseny megrendezése (Honvéd SE pályáján) mintegy 100 ezer Ft-ba kerül, melyet eddig fenntartónk biztosított.

Nagy jelentőséget tulajdonítunk az egységes életmódnak, a sportnak. A kollégium falai közül került ki számos neves élsportoló, olimpikon, világbajnoki helyezett.

A kollégium sok évtizedes tevékenységének eredményessége azon is lemérhető, hogy évente több találkozót is szervezünk volt kollégistáink kérésére, akik nagy létszámban szoktak megjelenni, felidézve a „kollégiumi szép éveket”.

Neves közéleti személyiségekkel is büszkélkedhetünk. Van közöttük országgyűlési képviselő, megyei képviselő, iskolaigazgató, egyetemi professzor, főiskolai tanár, polgármester, tankönyvíró pedagógus, közoktatási szakértő, távközlési és postai szakemberek, neves zenészek, stb. Utóbbiak a 90-es évek elején rendszeres házi koncertekkel szórakoztatták kollégistáinkat. Ezt a hagyományt követik jelenlegi tehetséges, zenész tanulóink.

1980 óta kollégiumunk rendezi a költészet napja keretében József Attila nevével fémjelzett szavaló, prózamondó és grafikai versenyt, mely lehetőséget ad a főváros tehetséges tanulóinak a szereplése.

A 2004-es nagyberuházás esztétikus, igazán kényelmes miliőt alakított ki a tanulók számára, melyet a növendékek saját munkájukkal még otthonosabbá tettek. Nálunk ismeretlen a rongálás, firkálás, a tanulók sok növényvel, esztétikus díszítő elemekkel teszik barátságossá szobáikat. A tanulók munkája révén kialakított kertet, sziklakertet volt kollégistáink hozott növényei (örökzöldek) díszítik.

A megújult, fiatal tantestület remélhetőleg már az „öregek” nélkül is tovább viszi a sajátos „Józsefes” hagyományokat, a kollégiumi munka folyamatos megújításával, abban a reményben, hogy a kollégium intézményére szükség lesz a jövőben.